

MADRIDI NYILATKOZAT

"A BEFOGADÓ TÁRSADALOM ALAPJA A DISZKRIMINÁCIÓ-MENTESSÉGGEL PÁROSULÓ POZITÍV CSELEKVÉS."

Mi, a Madridban összegyűlt Európai Fogyatékosügyi Kongresszus több mint 400 résztvevője melegen üdvözljük a 2003. év "Európai Fogyatékos Emberek Évének" nyilvánítását, mint olyan eseményt, amely révén a nyilvánosságban tudatosodnia kell a több mint 50 millió európai fogyatékos embert illető jogoknak.

Ebben a Nyilatkozatban lefektetjük jövőképünket, amely megszabja az Európai Év cselekvési programjának koncepcionális kereteit Európai Unió, nemzeti, regionális és helyi szinten egyaránt.

PREAMBULUM

1. A FOGYATÉKOSÜGY EMBERI JOGI KÉRDÉS.

A fogyatékos embereket ugyanazok az emberi jogok illetik meg, mint minden más állampolgárt. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata kimondja: minden ember szabad és egyenlő méltóságában és jogaiban. E cél teljesülése érdekében minden közösség ünnepelje a közösségeken belüli sokféleséget, és törekedjen biztosítani, hogy a fogyatékos emberek élvezhessék az emberi jogok teljes körét: a különféle nemzetközi egyezmények, az EU Szerződés, valamint a különböző nemzeti alkotmányok által elismert állampolgári, politikai, szociális, gazdasági és kulturális jogokat.

2. A FOGYATÉKOS EMBEREK NEM JÓTÉKONYKODÁST, HANEM ESÉLYEGYENLŐSÉGET AKARNAK.

Hasonlóan a világ sok más régiójához, az Európai Unió az utóbbi évtizedek során hosszú utat tett meg a fogyatékos emberekkel szembeni paternalista filozófiától a számukra a saját életük irányításához szükséges jogaik biztosításáig. A régi szemlélet, amely jórészt a szánalomra és a fogyatékos emberek vélt tehetetlenségére alapul, ma már elfogadhatatlan. A hangsúly a fogyatékosok társadalmi "beilleszkedését" segítő rehabilitációról áttevődik a társadalom átalakításának globális filozófiájára, amely minden személy, beleértve a fogyatékossággal élő embereket is, szükségleteinek befogadására és ellátására irányul. A fogyatékos emberek esélyegyenlőséget, valamint egyenlő hozzáférést követelnek minden társadalmi erőforráshoz, azaz a befogadó oktatáshoz, az új technológiákhoz, az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz, a fogyasztási javakhoz, a termékekhez és a szolgáltatásokhoz.

3. A TÁRSADALMI KORLÁTOK DISZKRIMINÁCIÓT ÉS SZOCIÁLIS KIREKESZTÉST EREDMÉNYEZNEK.

Társadalmaink berendezkedése gyakran azt jelenti, hogy a fogyatékos emberek nem élhetnek teljes mértékben emberi jogaikkal, és szociálisan kirekesztődnek. A rendelkezésre álló statisztikai adatok azt mutatják, hogy a fogyatékos emberek elfogadhatatlanul alacsony színvonalú oktatásban és foglalkoztatásban részesülnek.

4. FOGYATÉKOS EMBEREK: A LÁTHATATLAN ÁLLAMPOLGÁROK.

A fogyatékos embereket sújtó diszkrimináció néha a velük szembeni előítéletekre alapul, azonban gyakran az okozza, hogy a fogyatékosokról sokszor megfeledkeznek, és nem vesznek róluk tudomást, ami a fogyatékos emberek társadalmi részvételét gátló környezeti és szemléletbeli korlátok létrejöttét és megerősödését eredményezi.

5. A FOGYATÉKOS EMBEREK HETEROGÉN CSOPORTOT ALKOTNAK.
Mint a társadalom minden rétege, a fogyatékos emberek is igen sokrétű csoportot képeznek, és csak az a szakmapolitika sikeres, amely tiszteletben tartja ezt a sokféleséget. Kiváltképp a komplex függőségi szükségletekkel élők és családjaik igénylik a társadalmak kifejezett cselekvését, mivel a fogyatékos emberek között ők azok, akikről a leginkább megfélemeznek. Ezen kívül a fogyatékos nőket, valamint az etnikai kisebbségekhez tartozó fogyatékosokat gyakran kétszeres, sőt halmozott diszkrimináció sújtja, egyrészt a fogyatékoságuk, másrészt a nemük vagy etnikai hovatartozásuk miatti hátrányos megkülönböztetés következtében. A siketek esetében a jelbeszéd elismerése alapvető kérdés.
6. DISZKRIMINÁCIÓ-MENTESSÉG + POZITÍV CSELEKVÉS = BEFOGADÓ TÁRSADALOM.
Az Európai Unió közelmúltban elfogadott Alapvető Jogok Kartája elismeri, hogy a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megteremtéséhez a diszkrimináció-mentességhez való jogot ki kell egészíteni a támogatás és a segítség igénybevételéhez való joggal. Ez a szintézisen alapuló szemlélet volt a vezérelve a 2002 márciusában tartott, több mint 400 résztvevőt összefogó madridi kongresszusnak.

JÖVŐKÉPÜNK

1. JÖVŐKÉPÜNKET LEGJOBBAN AZ ÚJ SZEMLÉLET ÉS AZ ÁLTALA FELVÁLTANDÓ RÉGI SZEMLÉLET KÖZÖTTI KONTRASZT ÍRJA LE:
 1. Elmozdulás a fogyatékos embereket jótékonykodás tárgyaiként [kezelő szemlélettől] a fogyatékos embereket mint jogok birtokosait [tekintő szemlélet] felé.
 2. Elmozdulás a fogyatékosággal élő embereket betegekként kezelő szemlélettől a fogyatékos embereket önálló állampolgároknak és fogyasztóknak tekintő szemlélet felé.
 3. Elmozdulás attól a gyakorlattól, amely során a fogyatékos emberek nevében szakemberek hoznak döntéseket a fogyatékos emberek önálló döntései és felelősségvállalása felé az őket érintő kérdésekben.
 4. Elmozdulás az egyéni károsodásokra összpontosító szemlélettől az akadálymentesítés, a társadalmi normák, szakmapolitikák, kultúrák felülvizsgálata, valamint a támogató és hozzáférhető környezet előmozdítása felé.
 5. Elmozdulás az emberek eltartottnak és munkaképtelennek minősítésétől a képességek hangsúlyozása és aktív támogató intézkedések meghozása felé.
 6. Elmozdulás a keveseket szolgáló gazdasági és szociális folyamatok tervezésétől a sokakat befogadó rugalmas világ kialakítása felé.
 7. Elmozdulás az oktatásban, a foglalkoztatásban és az élet más területein történő szükségtelen szegregációtól a fogyatékos emberek fő áramlatokba történő integrálása felé.
 8. Elmozdulás a fogyatékosügyi politika meghatározott minisztériumok kompetenciájába sorolásától a fogyatékosügyi politika általános kormányzati felelősséggé tétele felé.
1. BEFOGADÓ TÁRSADALMAT MINDENKI SZÁMÁRA.
Jövőképünk megvalósítása nemcsak a fogyatékos emberek, hanem a társadalom egésze részére is előnyökkel jár. Az a társadalom, amelyik számos tagját kirekeszti, elszegényedett társadalom. A fogyatékos embereket segítő feltételek javítását célzó intézkedések mindenki számára rugalmas világ kialakítását eredményezik. "Amit ma a

fogyatékosügy nevében megteszünk, annak a holnap világában mindenki számára értelme lesz."

Mi, a Madridban ülésező Európai Fogyatékosügyi Kongresszus résztvevői, osztozunk ebben a jövőképben, és felkérünk minden érdekeltet, hogy a 2003. évet mint az Európai Fogyatékos Emberek Évét tekintse egy olyan folyamat kezdetének, amely révén ez a jövőkép valósággá válik. 50 millió európai fogyatékos ember várja tőlünk, hogy ennek érdekében e folyamatnak lendületet adjunk.

JÖVŐKÉPÜNK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK PROGRAMJA

1. JOGI INTÉZKEDÉSEK

Haladéktalanul átfogó antidiszkriminációs törvényeket kell alkotni a meglévő korlátok eltávolítására és az újabb korlátok megelőzésére, amelyekkel a fogyatékosok az oktatás, a foglalkoztatás, valamint a javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés során találkozhatnak, és amelyek meggátolják a fogyatékos embereket, hogy teljes mértékben kibontakoztassák a társadalmi részvételre és az önállóságra való képességüket. Az EK Szerződés 13. cikkelye, a diszkrimináció-mentességről szóló záradék, ezt közösségi szinten lehetővé teszi, ezzel hozzájárul a valóban akadálymentes Európa létrehozásához a fogyatékos emberek számára.

2. SZEMLELETVÁLTOZÁS

Az antidiszkriminációs törvények sikeresnek bizonyultak a fogyatékos emberekkel szembeni szemlélet megváltoztatásában. A törvény azonban nem elegendő. A társadalom egészének szilárd elkötelezettsége nélkül, beleértve a fogyatékos emberek aktív részvételét saját jogaik biztosításában, a jogszabály üres formság marad. Ennél fogva szükséges, hogy a közoktatás megerősítse a törvényi intézkedéseket, elősegítse a fogyatékos emberek társadalmi szükségleteinek és jogainak jobb megértését, valamint felvegye a harcot a még mindig fennálló előítéletek és stigmatizáció ellen.

3. AZ ÖNÁLLÓ ÉLETET ELŐSEGÍTŐ SZOLGÁLTATÁSOK

Az egyenlő hozzáférés és részvétel mint cél eléréséhez arra is szükség van, hogy a források megfelelő elosztása révén javuljon a fogyatékos emberek részvételi képessége, és fokozottan érvényesüljön az önálló élethez való joguk. Mindennapi élete során sok fogyatékos embernek van szüksége támogató szolgáltatásokra. Ezek a szolgáltatások olyan minőségi szolgáltatások kell legyenek, amelyek igazodnak a fogyatékos emberek szükségleteihez, ezen kívül integrálódniuk kell a társadalomba, és nem képezhetik a szegregáció forrását. Ez a támogatás összhangban áll a szolidaritás európai szociális modelljével - egy olyan modellel, amely elismeri az egymásért, kiváltképp pedig a segítségre szorulókért viselt közös felelősségünket.

4. A CSALÁDOK TÁMOGATÁSA

A fogyatékos emberek, legfőképp a magukat képviselni nem tudó fogyatékos gyerekek és komplex függőségi szükségletekkel élő emberek családja létfontosságú szerepet játszik ezeknek az embereknek az oktatásában és társadalmi befogadásában. Ezt figyelembe véve, az állami hatóságoknak megfelelő családsegítő intézkedéseket kell hozniuk annak érdekében, hogy a családok a lehető legbefogadóbb módon szervezhessék meg a fogyatékos személyek támogatását.

5. KÜLÖN FIGYELEM A FOGYATÉKOS NŐKRE

Az Európai Évet lehetőségnek kell tekinteni arra, hogy a fogyatékos nők helyzetét új szemszögből vizsgáljuk. A fogyatékos nők szociális kirekesztettsége nemcsak fogyatékoságukkal, hanem nemükkel is magyarázható. A nőket sújtó halmozott diszkrimináció ellen a fogyatékos nőkkel egyeztetett mindennapi folyamatokba bekapcsoló intézkedések és pozitív cselekvési programok kombinációjával kell fellépni.

6. A FOGYATÉKOSSÁG INTEGRÁLÁSA A MINDENNAPI FOLYAMATOKBA

A fogyatékos emberek részére hozzáférhetővé kell tenni a mindennapi egészségügyi, oktatási, szakképzési és szociális szolgáltatásokat és minden olyan lehetőséget, amely

a nem fogyatékos emberek rendelkezésére áll. A fogyatékos és a fogyatékos emberek befogadó alapú szemléletének megvalósításához több szinten kell megváltoztatni a jelenlegi gyakorlatot. Először is biztosítani kell a fogyatékosok számára rendelkezésre álló szolgáltatások koordinálását a különböző szektorokon belül és azok között egyaránt. A különböző fogyatékos csoportok hozzáférési szükségleteit bármely tevékenység esetében már a tervezés folyamata során figyelembe kell venni, nem pedig utólag kell rájuk gondolni, amikor a tervezés már lezárult. A fogyatékos emberek és családjaik szükségletei eltérőek, ezért fontos olyan átfogó megoldások tervezése, amelyek figyelembe veszik mind az egész embert, mind életének különböző aspektusait.

7. A TÁRSADALMI BEFOGADÁS KULCSA A FOGLALKOZTATÁS.

Külön erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy javuljon a fogyatékos emberek hozzáférése a munkahelyekhez, lehetőleg a szabad munkaerőpiacon. Ez az egyik fontos módja a fogyatékos emberek társadalmi kirekesztettsége elleni harcnak, valamint önálló életvitelük és méltóságuk elősegítésének. Ez nem csak a szociális partnerek aktív mobilizációját követeli meg, hanem az állami hatóságokét is, amelyeknek tovább kell erősíteniük a már meglévő intézkedéseket.

8. FOGYATÉKOS EMBEREKET ÉRINTŐ DÖNTÉSEKET FOGYATÉKOS EMBEREK BEVONÁSÁVAL

Az Évnek lehetőségként kell szolgálnia arra, hogy a fogyatékos emberek, családjaik, pártfogóik és érdekképviselői szerveik új és kibővült politikai és szociális mozgásteret kapjanak annak érdekében, hogy az esélyegyenlőség és befogadás irányába ható párbeszédre, döntéshozatalra és előrelépésre bírják a kormányokat.

Minden intézkedést a fogyatékos emberek érintett érdekképviselői szervezeteivel párbeszédben és együttműködve kell meghozni. Részvételük nem korlátozódhat a tájékozódásra és a döntések támogatására. Ehelyett a kormányoknak a döntéshozatal minden szintjén létre kell hozniuk, illetve erősíteniük kell az egyeztetést és párbeszédet szolgáló mechanizmusokat, amelyek lehetővé teszik, hogy a fogyatékos emberek érdekvédelmi szervezeteiken keresztül részt vegyenek minden intézkedés megtervezésében, végrehajtásában, nyomon követésében és értékelésében.

A kormányok és a fogyatékos emberek érdekvédelmi szervezetei közötti erős szövetség az alapfeltétele a fogyatékos emberek esélyegyenlősége és társadalmi részvétele leghatékonyabb előmozdításának.

E folyamat elősegítése érdekében megnövelt forrásokkal kell elősegíteni a fogyatékosok érdekvédelmi szervezeteinek kapacitásbővítését, hogy vezetési és kampányolási képességeiket javíthassák. Ez egyben azt is jelenti, hogy a fogyatékosok érdekvédelmi szervezeteinek feladata, hogy irányítási és képviselői tevékenységük színvonalát folyamatosan javítsák.

JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK

A 2003. év mint az Európai Fogyatékos Emberek Éve a fogyatékosügyi program előmozdítását kell jelentse, amire minden érdekelt [intézmény] széleskörű partnerségen alapuló aktív támogatására van szükség. Ennél fogva minden érdekelt intézmény részére konkrét intézkedéseket javasolunk. Ezeket az intézkedéseket az Európai Év során kell meghozni, és azt követően is fenntartani, valamint az idő során értékelni kell az elért haladást.

1. AZ EU HATÓSÁGAI, AZ EU-TAGÁLLAMOK HATÓSÁGAI, VALAMINT A CSATLAKOZÁSRA VÁRÓ ORSZÁGOK

Az állami hatóságoknak példamutatással kell élenjárniuk, ennél fogva az első, de nem az egyetlen szereplői ennek a folyamatnak. Feladatuk, hogy

1. felmérjék az oktatásban, a foglalkoztatásban és a javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben jelentkező diszkrimináció elleni közösségi és nemzeti jogszabályi keretek jelenlegi hatályát.
2. kezdeményezzék a kivizsgálását azoknak a restrikciónak és diszkriminatív akadályoknak, amelyek korlátozzák a fogyatékos emberek teljes körű társadalmi részvételét, és tegyenek meg minden szükséges intézkedést a helyzet orvoslására.
3. felmérjék a szolgáltatások és ellátások rendszerét, és ezzel biztosítsák, hogy ezek a szakmapolitikák segítik és arra ösztönzik a fogyatékos embereket, hogy szerves részei legyenek/maradjanak a társadalomnak, amelyben élnek.
4. kivizsgálják a fogyatékos embereket érő erőszakot és atrocitásokat, különös figyelmet fordítva a nagy intézményekben élő fogyatékos emberekre.
5. megerősítsék a megközelíthetőséggel kapcsolatos jogszabályokat ezzel biztosítva, hogy a fogyatékos emberek ugyanazokkal a jogokkal bírnak a minden köz- és szociális intézményhez való hozzáférést illetően, mint más emberek.
6. egy, a fogyatékos emberek jogairól szóló ENSZ-egyezmény előkészítésében való aktív részvételükkel hozzájáruljanak a fogyatékos emberek jogainak világméretű előmozdításához.
7. a fogyatékos emberek társadalmi befogadásának a nemzeti és EU szintű fejlesztési együttműködési politikák céljai közé sorolásával hozzájáruljanak a fejlődő országokban élő fogyatékos emberek helyzetének javításához.

○ HELYI HATÓSÁGOK

Az Európai Évnek igazából elsőként helyi szinten kell érvényesülnie, ahol az állampolgárok a valós problémákkal szembesülnek, és ahol a fogyatékos emberek érdekvédelmi szervezetei munkájuk javát végzik. Minden erőfeszítéssel a helyi szintű promócióra, forrásokra és tevékenységekre kell összpontosítani.

A helyi szereplőket fel kell kérni, hogy a fogyatékos emberek szükségleteit integrálják a városfejlesztési és a közösségi szakmapolitikákba, beleértve az oktatás, a foglalkoztatás, a lakásügy, a közlekedés, az egészségügyi és szociális ellátás területeit, és ennek során vegyék figyelembe a fogyatékos emberek heterogenitását, azon belül többek között az időseket, a nőket és a vendégmunkásokat.

A helyi önkormányzatok a fogyatékos emberek képviselőivel együttműködve dolgozzanak ki fogyatékosügyi akcióterveket, és hozzák létre saját helyi bizottságaikat, amelyek az Év tevékenységeiben élen járnak.

○ A FOGYATÉKOSOK ÉRDEKVÉDELMI SZERVEZETEI

A fogyatékosokat képviselő érdekvédelmi szervezetek egyik fő feladata az Európai Év sikerének biztosítása. Magukat az Európai Év követőinek kell tekinteniük, és minden érintett [intézményt] proaktív szemlélettel kell megszólítaniuk, konkrét javaslatokat téve, és törekedve a tartós partnerségek létrehozására, ha ezek még nem léteznek.

○ MUNKÁLTATÓK

A munkáltatók tegyenek fokozott erőfeszítéseket arra, hogy a fogyatékos embereket a foglalkoztatott munkaerő részeként befogadják, megtartsák és részükre az előmenetelt biztosítsák, valamint termékeiket és szolgáltatásaikat úgy tervezzék meg, hogy azok hozzáférhetőek legyenek a fogyatékos emberek számára. A munkáltatók vizsgálják felül belső szabályzataikat, és biztosítsák, hogy azok nem gátolják a fogyatékos emberek esélyegyenlőségét. A

munkáltatói szervezetek a meglévő bevált módszerek példáinak összegyűjtésével hozzájárulhatnak ezekhez az erőfeszítésekhez.

- **SZAKSZERVEZETEK**

A szakszervezetek tegyenek fokozott erőfeszítéseket a fogyatékos emberek foglalkoztatásának elősegítésére azáltal, hogy tevékenységük során megfelelően képviselik a fogyatékos embereket. A szakszervezetek vizsgálják felül belső szabályzataikat, és biztosítsák, hogy azok nem gátolják a fogyatékos emberek esélyegyenlőségét.

- **MÉDIA**

A média hozzon létre partnerségeket és erősítse azokat a fogyatékos emberek érdekvédelmi szervezeteivel annak érdekében, hogy a fogyatékos emberek kedvezőbb bemutatásban részesüljenek a tömegtájékoztatási eszközökben. Az emberi sokféleség elismeréseként a médiában több információt kell közölni a fogyatékos emberekről. Amikor fogyatékosügyi kérdésekről esik szó, a média kerülje a leereszkedő és megalázó hangnemet, és ehelyett azokkal a korlátokkal foglalkozzanak, amelyekkel a fogyatékos emberek küszködnek, valamint azzal, hogy e korlátok megszűnésével a fogyatékos emberek miként vehetnek részt pozitívan a társadalomban.

- **AZ ISKOLARENDSZER**

Az iskoláknak vezető szerepet kell vállalniuk a fogyatékos embereket illető jogok széleskörű megértetésében és elfogadtatásában, a félelmek, mítoszok és tévképzetek elosztatásában, valamint az egész közösség erőfeszítéseinek segítésében. Ki kell dolgozni és széles körben terjeszteni kell azokat az oktatási eszközöket, amelyek segítik a tanulókat, hogy kifejlesszék magukban és másokban az egyéniség tudatát a fogyatékoságot illetően, és amelyek elősegítik, hogy pozitívabban ismerjék el a különbségeket.

Az iskolák, főiskolák, egyetemek a fogyatékosok érdekképviselőivel együttműködve kezdeményezzenek előadásokat és workshopokat újságírók, reklámcégek, építészek, munkáltatók, szociális és egészségügyi gondozók, családgondozók, önkéntesek és a helyi önkormányzat tagjai részére.

- **KÖZÖS ERŐFESZÍTÉS, AMELYBEN MINDENKI RÉSZT VÁLLALHAT, ÉS AMELYBEN MINDENKINEK RÉSZT KELL VÁLLALNIA**

A fogyatékos emberek arra törekednek, hogy az élet minden területén jelen legyenek. Ez azt követeli meg, hogy minden szervezet felülvizsgálja gyakorlatát, és biztosítsa, hogy a fogyatékos emberek részt vesznek annak kialakításában, és hogy az a javukat szolgálja. Az ilyen szervezetek közé tartoznak például a fogyasztóvédelmi szervezetek, az ifjúsági szervezetek, a vallási szervezetek, a kulturális szervezetek, és más olyan szervezetek, amelyek az állampolgárok meghatározott csoportjait képviselik. Ezen kívül szükség van az olyan helyek, mint a múzeumok, színházak, mozik, parkok, stadionok, kongresszusi központok, bevásárló központok és postahivatalok döntéshozóinak és vezetőinek bevonására is.

Mi, a madridi kongresszus résztvevői, támogatjuk ezt a Nyilatkozatot, és kötelezzük magunkat, hogy széles körben terjeszteni fogjuk annak érdekében, hogy eljusson a legalsóbb szintekig. Ezen kívül arra fogunk ösztönözni minden érdekeltet, hogy támogassa ezt a Nyilatkozatot az Európai Fogyatékos Emberek Éve előtt, közben és után egyaránt. E Nyilatkozat támogatásával a szervezetek kinyilvánítják egyetértésüket a Madridi Nyilatkozat jövőképevel, és vállalják, hogy olyan intézkedéseket hoznak, amelyek hozzájárulnak a fogyatékos emberek és családjaik tényleges esélyegyenlőségének megteremtéséhez.